

mig grundig at se alle disse Læbedøre, Skodder og Lemme i Stedet for de pynkede Binduer; det gjør i alt Fald paa mig et komplet modsat Indtryk af det, som tilsigtes derved. Naar min ærede Nabo til Benstroe (Thorup) taler om den evangelisk-lutheriske Kirke og om dens Virksomhed overfor Helligdagene, vil jeg sige til ham: "Ja, dersom vi saae her for at give en Sabbathslov efter den evangelisk-lutheriske Kirkes Grundfætninger, kunde det ærede Medlem være berettiget til at fremsføre noget Saadant; men jeg veed ikke af at have faaet noget Mandat i den Retning, og jeg tror heller ikke, at der med nogen Grund kan vindiceres Rigsdagen noget Mandat i Retning af at indføre Sabbath og Sabbathoverholdelse i Folket. Naar man endvidere har taget de Hensyn, som den ærede Justitsminister har taget, til den hele protestantiske Kristenhed, og naar det er fremhævet, at den som en Helhed tager et saadant Sabbaths-hensyn til Søndagen, kan det ikke være fremmed for Nogen af os, at det hovedsagelig er den engelsk-kalvinistiske Opsættelse, som har skabt dette Søndagsstyranni. Naar dette Folkesærd engang vaagner — tidligere har det været vaagent engang — til fornøjet religiøs Overveelse og Prøvelse af sig selv, vil det ganske vist erkende, at, har der været en Lyngsel paa Folket, som har truffet det ned til en dødbideragtig, falsk og uvirksom Kristendom, saa har det netop været dette daarlige og falske Dødbidervæsen paa Sabbathen. Det er Noget, som England og hele den kalvinistiske Kristenhed nok engang skal sande og faae lært. Naar vi efter vor svage Evne ere slaaede ind paa det samme Spor, er det imidlertid ikke paa Grund af vor evangeliske Læsen; thi naar man gaar tilbage til Reformatorernes Tid, vil man se den modsatte Anskuelse fremhævet, og derfor kan jeg ikke med min bedste Villie tillægge den Slags Argumenter nogen Virkning i denne Sag. Det, vi her skulle holde os for, er aabenbart Spørgsmaalet: Hvad baader det os i dette Tilfælde, borgerligt set, at holde Butikerne lukkede om Søndagen? Jeg kan da ikke paa nogen Maade se, at det baader os i mindste Maade. Den ærede Minister kan sætte alle de Kræfter i Virksomhed, som han raader over, for at overholde denne Lov, den kan dog ikke overholdes og vil ikke blive det; der vil dog blive handlet ad Bagdøren, og Loven vil blive brudt, saa tidt Folk blot kunne slippe dertil. Politiet vil faae travlt med at tage imod Anmeldelser og Angivelser; der vil vrinkle af Politisager og Bømmelser af Mulktter, men naar Politiet saa er blevet træt, vil den samme Tilstand, som der nu er, indtræde. Engang faae man Bladene vrinkle af Angivelser af Helligdagsbrøde fra den og fra den, Sager angaaende de og de Laug og Besskæftigelser, som idelig frem; men hvor er nu alt dette blevet af? (Kofod: Folk ere blevne stikkelige!) Det er muligt, at Folk ere blevne mere stikkelige, men hvorfor da

ikke overlade dem til deres Stikkelighed i Stedet for at vedtage store og kraftige Forholdsregler om Søndagens Helligholdelse, hvorved man trækker dem ind i deres Butiker og lukker af for dem? So mere man antager, at Folk ere stikkelige, desto mindre er der Brug for alt dette. Jeg tror ogsaa paa Folks Stikkelighed, og at man overordentlig godt kan overlade til dem selv at bestemme den Slags Ring, og naar man ikke vil gaa den Vej, men vælger den, som her er foreslaaet, vil jeg sige, at jeg ikke tror, man opnaar Noget derved. Man opnaar ikke Noget ved at ville opdrage Folk gennem Lovgivning; det er et falskt Forsøg, som vil faae et tilsvarende Resultat, idet Folket til sin Tid nok skal vise, at i den Retning, Folkeudviklingen gaar, gaar det ogsaa, og kan det ikke gjøre det i Kraft af Loven, gjør det det i Kraft af sin egen Bestaaen og selvstændige Udvikling. Love af denne Natur ville meget hurtigt blive forældede, men om dette er en heldig Tilstand at komme ind paa, vil jeg rolig overlade til Folket selv at bedømme. Nei, i vore Dage peger Udviklingen paa at gjøre Folket baade som Korporation og som Individ saa selvstændigt, som man kan. (Kofod: Saa selvrådigt, som man kan!) Nei, her er ikke Tale om Selvrådighed; det kan maaste tiltale det ærede Medlem, som nævner det, men det tiltaler ikke Folket hertilands i Almindelighed og heller ikke i dette Tilfælde. Her er slet ikke Tale om Anvendelse af Selvrådighed. De unge Mennesker, som man ønsker at binde til Handelsvæsenet, kunne sikkre sig, og deres Bærgere kunne sikkre dem ved indgaede Kontrakter, som man kan tvinge Folk til at overholde, men Spørgsmaalet om, hvorledes Folk kunne komme i Kirke, er en Sag, der ligger for langt udenfor Lovgivningens Omraade til, at man her skulde beskæftige sig dermed. — Naar den ærede Justitsminister ikke paa nogen Maade har kunnet gaa ind paa Vædringsforslaget under Nr. 18, forekommer det mig mærkværdigt, at baade den ærede Justitsminister og det ærede Medlem for Kjøbenhavns 6te Valgtreds (Hindenburg) temmelig stærkt have fremhævet, at denne Sag ikke havde nogen politisk Side. De ærede Lædere tænkte dog aabenbart begge paa politiske Forsamlinger, idet de meente, at det var dem, som ikke maatte holdes paa en Søndag. Jeg vil imidlertid nævne, at der ogsaa kan finde andre Forsamlinger Sted, f. Ex. Føllestester, Grundlovsråd og de Slags Ring, og de blive jo med det Samme forbudte, naar alle andre Forsamlinger forbydes. Jeg tror, at denne Sag, naar man ikke vil skjule Noget for hinanden, har en temmelig stor politisk Betydning. Den har den Betydning, at uagtet vi nu i mange Aar have nydt en saa ubegrændset Frihed til at holde Forsamlinger til enhver Tid og paa ethvert Sted under den af Grundloven fastsatte Begrændsning, vil man nu slaa fast, at